

Integratie van algemene vakken

Wending naar meer beroepsgerichtheid

Integratie van algemeen vormend onderwijs (avo) in beroepsgerichte vakken.

Daarover gaat het project van KPC Groep waar nu een dvd van is geproduceerd. Deze dvd kan vmbo-scholen inspireren bij verkenning van vakkenintegratie.

“Onderwijs wordt boeiender”, vertelt Karin Elferink, adviseur bij KPC Groep. Ze praat over integratie van avo-vakken in het beroepsgerichte programma. Bijvoorbeeld leerlingen paardenhouderij die berekenen hoeveel voer er voor de komende week nodig is (wiskunde), leerlingen groenvoorziening die een sollicitatiebrief naar de plantsoendienst schrijven (Nederlands) of leerlingen glastuinbouw die een optimale klimaatbeheersing nastreven (natuurkunde). Je kiest waarschijnlijk niet alleen voor

een dergelijke integratie omdat het onderwijs dan boeiender wordt. Het moet meer perspectief hebben. Dat perspectief zit in ‘pure leerwinst’, vervolgt Elferink. “Je haalt overlap weg, er is minder fragmentatie en meer samenhang. Het onderwijs wordt efficiënter en effectiever. Meer op het beroep gericht.” Leerlingen zijn daardoor gemotiveerder. “Dat maakt het voor mij ook leuker”, zegt Nikkie Jakobs, docent natuur- en scheikunde op het Vakcollege Dr. Knippenberg in Helmond, op de dvd met voorbeelden van integratie. Juist avo-docenten – die lesgeven in bijvoorbeeld Engels en economie – hebben vaak veel moeite met motivatie van leerlingen. Wat heb je aan dat soort vakken? Zo vragen die leerlingen zich af. Ze komen vooral naar school voor een beroepsgerichte opleiding. Ze komen voor de vakken waar ze in relatie met een bepaald beroep direct het nut van inzien. Dat je dat nut misschien niet direct ziet, wil natuurlijk niet zeggen dat je de avo-vakken maar moet schrappen. Er zijn andere mogelijkheden. KPC Groep heeft de afgelopen vier jaar diverse scholen ondersteund om een bepaalde mate van integratie te realiseren. Er zijn pilots geweest, er zijn leerzame ervaringen opgedaan en er zijn rapportages gemaakt. Onder meer de drie film-

pjes op dvd, ieder ongeveer vijf minuten lang, waarvan er eentje is geproduceerd op de Groenschool Eindhoven (Helicon Opleidingen). In de filmpjes zie je leerlingen bezig en hoor je ze vertellen hoe leuk het is geworden en dat school nu veel interessanter is.

Vroeg

Scholen kiezen bewust voor verschillende fases van integratie, vertelt Elferink. Afstemming, gedeeltelijke integratie (zoals in Eindhoven) of volledige integratie. Die keuze is onder meer afhankelijk van de omstandigheden op school en van de mensen die de keuze maken.

“Als scholen er dan voor kiezen om iets te doen met integratie moeten ze weten wat de mogelijkheden zijn”, zegt ze. “Het is behoorlijk complex, want het heeft consequenties voor de hele schoolorganisatie. Voor docenten die in een andere positie komen en in een andere rol gaan functioneren. Voor beoordeling, voor leermiddelen, voor het curriculum, voor de ruimte waarin het onderwijs zich afspeelt en voor het lesrooster. Er staan, bij volledige integratie bijvoorbeeld geen afzonderlijke vakken meer in het rooster.”

Er zijn verschillende argumenten vóór integratie. Motivatie voor avo-vakken is

Karin Elferink: “De mogelijkheden voor integratie zijn afhankelijk van sector, school en de docent”

al genoemd. “Je ziet wel dat avo-docenten praktijkgericht proberen te werken, maar dat lukt niet altijd. Integratie kan dan helpen. Het betekent dat je leerlingen in een betekenisvolle context laat leren. Als leerlingen op het vmbo al in een vroeg stadium zo leren, zullen ze mogelijk minder snel uitvallen in het mbo.” Die uitval is immers nog steeds een groot probleem.

Mening

Waar scholen volgens Elferink soms mee worstelen is dat integratie wel natuurlijk moet blijven. Niet geforceerd. Sommige elementen zijn niet zomaar te integreren. “Een docent plantenteelt zal niet zomaar een mogelijkheid zien om leerlingen gevoel voor lezen bij te brengen, maar bij zorg & welzijn is daar misschien wel gelegenheid voor. Denk aan voorlezen aan zieken en bejaarden.” “De mogelijkheden voor integratie zijn dus afhankelijk van sector, school en de docent”, zo concludeert ze. “De avo-vakken moeten uiteindelijk ook voldoen aan eindtermen. Het is dan zoeken naar mogelijkheden om aan die criteria te voldoen en toch de ruimte te vinden voor integratie.” Bij dat zoekproces (van een docententeam) zou de dvd kunnen helpen.

KPC Groep doet, aldus Elferink, geen uitspraak over wat beter is: afstemmen of geheel of gedeeltelijk integreren. “Mensen moeten zelf een mening vormen. Zich verdiepen in de consequenties van integratie voor de school vanuit antwoorden op vragen zoals: wat doen wij al, welke vakoverstijgende projecten hebben we en willen we werken in kernteams die zoiets kunnen aanpakken?” De filmpjes op de dvd zijn ook bedoeld voor een oriëntatie: wat willen we eigenlijk als schoolteam?

Herfstdag

“Er zijn ervaringen in alle sectoren van het vmbo opgedaan. Elke sector heeft zijn eigen dynamiek”, zegt Elferink. “En elke sector moet op zoek naar zijn eigen vormen van integratie. Processen zijn vergelijkbaar: er zijn ook voorbeelden vanuit techniek en zorg & welzijn die van betekenis zijn voor groene scholen.”

Integratie van avo in het beroepsgerichte programma is pure leerwinst

“Er is steeds sprake van een proces. De nagestreefde integratie is niet direct voltooid. Vanuit het perspectief van de school wordt een projectplan opgesteld, er wordt geëxperimenteerd en na evaluaties en aanpassingen worden gezamenlijk nieuwe speerpunten vastgelegd”, schetst Elferink. “Dat is de werkwijze.” Afstemming houdt dan in dat bijvoorbeeld docenten Nederlands en Engels meer of minder incidenteel gaan samenwerken. Ze overleggen met beroepsgerichte docenten, worden ingeroosterd in een beroepsgericht leerplan en bieden hun onderwijs aan gekoppeld aan beroepsactiviteiten. Op de dvd wordt dit geïllustreerd in de sector techniek. Je ziet daar een docent natuurkunde die kijkt naar warmte-isolatie van een huis en bij Nederlands gaat het over aanvragen, lezen en begrijpen van een bouwformulier.

De Groenschool Eindhoven, waarmee KPC groep al langer contacten heeft, heeft gekozen voor gedeeltelijke integratie. Joost Meulendijks, praktijkdocent bloemschikken en mentor, spreekt over onderwijs in een contextrijke omgeving, beroepscontext. Ze praten er niet meer over vakken, maar er is rondom een thema of beroepssituatie samenwerking met de leergebieden exact en communicatie.

“De thema’s in de onderbouw zoals relaties, cultuur of feest zijn vrij algemeen”, vertelt hij. “En de thema’s in de bovenbouw zoals ‘Herfstdag kasteel Geldrop’ of ‘De mooiste dag van je leven’ zijn rondom beroepssituaties geschreven.” Voor kasteel Geldrop organiseren leerlingen bijvoorbeeld zelf een workshop met alles erop en eraan. “Ze ervaren het als heel prettig. Ze begrijpen beter waarom ze doen wat ze doen. Dat motiveert.”

In die situatie is hij coach en beoordeelaar, maar nog steeds wel een klein stukje docent. Dat blijft. “We proberen ze zo veel mogelijk naar het mbo toe te laten werken. Zodat ze een goed beeld

krijgen: wat kan ik en waar wil ik in verder?”

Ten slotte is er een aanpak mogelijk die je volledige integratie kunt noemen. Dit wordt getoond bij een opleiding ‘innovatieve techniek’ in Breda. Leerlingen zijn in een werkruimte voortdurend bezig met een opdracht, taak of prestatie. Op het rooster, dat verdeeld is in blokken, staan vakken zoals Nederlands, Engels en wiskunde wel vermeld, maar de lesstof is geheel aangepast aan het thema. Er wordt gewerkt volgens de systematiek van probleemgestuurd onderwijs en met een persoonlijk ontwikkelingsplan.

Eindstation

“Het is niet zo dat als je gedeeltelijk integreert je nog een stap te maken hebt,” legt Elferink uit. “Je kiest voor een bepaalde vorm en dat is dan het eindstation.”

“KPC Groep zegt niet dat de ene vorm beter is dan de andere”, benadrukt Elferink. “Maar je bereikt overal meer werkplezier voor docenten en voor leerlingen omdat je overlap weghaalt en verbanden inzichtelijk maakt. Dat levert die leerwinst op.” □

Meer weten?

Integratie van avo-vakken in een beroepsgericht programma. Dit project heeft vier jaar gelopen, van 2004 tot eind 2007. Opdrachtgever: ministerie van OCW. Er is als afronding een dvd geproduceerd over drie vormen van integratie. Over aanpak geeft de gratis te verkrijgen dvd geen antwoorden, maar daar wil KPC Groep graag bij helpen.

Meer informatie en tips zijn te vinden op www.deberoepskolom.nl (onder doorlopende leerlijnen). Contactpersoon: Karin Elferink, adviseur bij KPC Groep (k.elferink@kpcgroep.nl).